

Antallet og fordelingen av ugifte mødre

ANTALLET AV UGIFTE MØDRE

Ser vi på Sosialdepartementets lovforslag om mors- og enketrygd, av 28. desember 1962, legger vi merke til at det totale antall ugifte mødre i Norge pr. 1962 er et estimat bygd på et tall fra tretten år tidligere. Antall av ugifte mødre pr. 1949 er estimert på grunnlag av antall innfordringssaker som ble tatt vare på av bidragsfogdene utover hele landet det året.¹

Det er jo merkverdig at en i 1962 må holde seg til tall fra 1949. Enda rarere er det kanskje at det er antallet av innfordringssaker og oppfostringsbidrag som blir lagt til grunn for en oppgave over antallet av *ugifte* mødre. Estimaten på 15 000 ugifte mødre i Norge 1962 rammer derfor også langt ved siden av.

I forrige kapittel tok vi utgangspunkt i de offisielle oppgavene over barn født utenfor ekteskap. Men dette kan ikke gi oss et særlig pålitelig inntrykk av hvor mange ugifte mødre det er på bestemte tidspunkt fordi kvinner som føder barn utenfor ekteskap ikke nødvendigvis forblir ugifte mødre. Skillet mellom kvinner som føder et barn utenfor ekteskap og ugifte mødre er det kanskje verdt å notere seg, for det blir brukt flere ganger i den følgende fremstilling.

Folketellingen i 1960 viste at det var 1 207 649 kvinner i alderen 15—69 år. Av disse var 66 prosent gifte, 8 prosent var før-gifte og 26 prosent var ugifte. I alt var 320 694 av kvinnene i det nevnte aldersintervall ugifte.

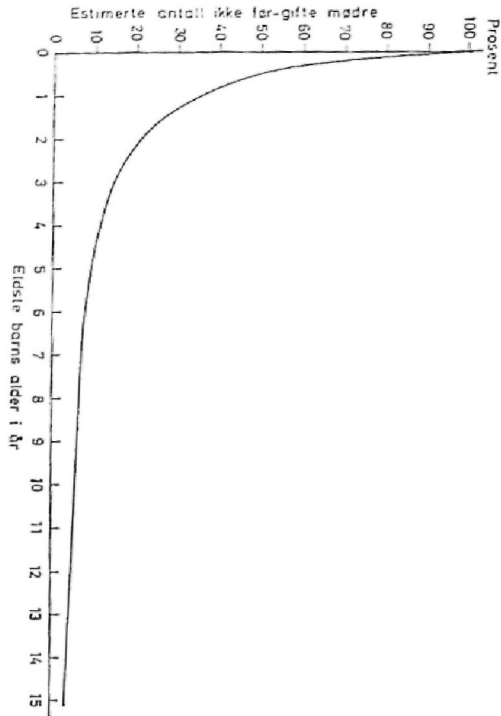
Ved en kombinasjon av forskjellige statistiske enheter og ved hjelp av en del spesialkjorte tabeller fra folketellingsmaterialet kom vi fram til at det ved folketellingen i 1960 maksimalt kunne være 5 150 *ugifte mødre* mellom 15 og 69 år med hjemmeværende, ugifte barn.^{2 3}

Dette tall er svært overraskende, for det ligger langt under alle de estimerer man hittil har bygd på. Nå er det viktig her å huske at i dette tall er *ikke* inkludert de før-gifte og gifte kvinner som får barn utenfor det opprinnelige eller bestående ekteskap. Definisjonen av ugifte mødre er altså forskjellig fra den vi brukte i det foregående kapittel, og som forekommer i den offisielle statistikk. Dersom vi drister oss til å interpolere fra data vi har funnet annetsteds,⁴ skulle de før-gifte og gifte kvinner utgjøre omkring 19 prosent av de «ugifte» mødre, dvs. at vi da må regne med at det i Norge i 1960 var omkring 6 100 *ugifte mødre*.

At antallet av ugifte mødre nødvendigvis må ligge lavt, fremgår av Diagram I. Ved å kombinere oppgaver over antall fødsler utenfor ekteskap for hvert enkelt år bakover i 1945–60 med talloppgaver for antall barn som pr. 1960 bodde sammen med sine ugifte mødre, kan vi tegne en kurve som gir et bilde av med hvilken fart kategorien «ugifte (ikke før gifte) mødre med barn» minker.⁵ Vi ser at allerede ett år etter barnets

DIAGRAM I

Estimerte antall ikke før-gifte mødre, 15—69 år, som var forsør-
gere for ett eller flere barn, etter eldste barns alder, Norge 1960.*

* Se note 3, kap. IV.

fødsel er det to tredjedeler av modrene som ikke lenger tilhører kategorien ugifte mødre. Hvorvidt de har gitt barnet fra seg eller er blitt gift, er det her ikke mulighet for å avgjøre. Dette problem skal vi ta opp på et senere tidspunkt, med utgangspunkt i mer nøyaktige oppgaver, da for Oslo. To år etter barnets fødsel er det mellom en fjerdedel og en femtedel av kvinnene som stadig er ugifte mødre med barnet hos seg, etter tre år er det omkring en sjettedel, og etter åtte år er det omkring en tjuendedel igjen. Denne andel holder seg konstant gjennom hele perioden vi har data for, dvs. inntil barnet er 15 år. Beregningene er ikke så nøyaktige at de bør oppgis i prosenter, de bør heller stå som uttrykk for en tendens.

ALDERSFORDELING, BARNETALL, GEOGRAFISK FORDELING OG YRKE

Det var mulig å få en del tilleggsopplysninger om disse ca. 5 150 ugifte mødre. I Tabell 1 er vist *aldersfordelingen* for ugifte kvinner med og uten barn. (Som sammenlignende bakgrunnsmateriale har vi dessuten tatt med gifte og før-gifte kvinner med og uten barn.) De ugifte mødre utgjør 2 prosent av alle ugifte kvinner i alderen 15–69 år, og de utgjør 0.5 prosent av alle kvinner i dette aldersintervall. Som man kunne forvente etter det vi hittil har sett, finner vi relativt flest ugifte mødre i aldersgruppen 15–29 år. Dette skyldes både at de blir mødre i en yngre alder enn de gifte kvinner, og at de som ugifte mødre som regel bare får ett barn.

Kvinner i alderen 15—69 år fordelt på sivilstand, hvorvidt de har barn eller ikke, og etter alder. Norge 1960.

Tabell 1.

Alder	Gift		Før gift		Ugift		Total	
	m. barn	u. barn	m. barn	u. barn	m. barn	u. barn	m. barn	u. barn
15—29	107 749	27 201	1 667	1 192	1 645	189 486	111 061	217 879
30—39	182 988	20 045	4 993	1 997	1 251	25 209	189 232	47 251
40—49	175 817	29 035	10 094	4 863	1 247	28 899	187 158	62 797
50—69	121 020	129 002	18 513	50 779	1 009	71 941	140 542	251 722
Total	587 574	205 283	35 267	58 831	5 152	315 535	627 993	579 649

Kilde: Spesialkjørt tabell, basert på upublisert Tabell 84, Familiekjernestatistikken, Folketelling 1960. Statistisk Sentralbyrå.

Når vi sier at ugifte mødre som regel bare får *ett barn*, betyr det i virkeligheten at 89 prosent av de ugifte mødre bare får ett barn. (De barn de eventuelt får i et senere ekteskap regnes selvfølgelig ikke med.) Det er 9 prosent av mødrene som får to barn uten å være gift, det er nesten 2 prosent som får tre barn, og det er omkring 0.5 prosent som får fire eller flere barn utenfor ekteskap.

Av Tabell 2 ser vi hvordan de ugifte mødres andel av det totale antall ugifte kvinner i alderen 15–69 år varierer fra *fylke til fylke*. Her må selvfølgelig forskjeller tolkes med stor forsiktighet, fordi man må regne med at tallene påvirkes av de temmelig store fylkesvise variasjoner med hensyn til ekteskapsrater, aldersstruktur og andre demografiske trekk ved befolkningen. Vi legger især merke til at det er Finnmark fylke som har det høyeste antall ugifte mødre, 4.2 prosent, mens Oslo ligger lavest med 0.6 prosent.

Antall ugifte kvinner som har barn, i forhold til det totale antall ugifte kvinner i alderen 15–69 år, fylkesvis, Norge 1960.

Tabell 2.

Fylke	Prosent	Fylke	Prosent
Østfold	1.1	Rogaland	0.6
Akershus	0.9	Hordaland	0.9
Oslo	0.6	Bergen	0.9
Hedmark	1.8	Sogn og Fjordane	1.0
Oppland	1.6	Møre og Romadal	1.2
Buskerud	1.1	Sør-Trøndelag	1.7
Vestfold	0.9	Nord-Trøndelag	2.2
Telemark	0.8	Nordland	2.4
Aust-Agder	1.4	Troms	2.8
Vest-Agder	0.8	Finnmark	4.2

Kilde: Som for Tabell 1.

Også om de ugifte mødres *yrkesforhold* foreligger det opplysninger. Man må kunne gå ut fra at det økonomiske press på de ugifte mødre er så sterkt at det gir seg utslag gjennom større grad av aktiv deltakelse i yrkeslivet enn hva tilfellet er for andre grupper av kvinner. I Tabell 3 får vi et utgangspunkt for visse sammenligninger omkring de yrkesmessige forhold. Vi merker oss først av alt at de ugifte kvinner har omtrent *samme* sysselsettingsgrad enten de har barn eller ikke. Godt og vel 60 prosent av alle ugifte kvinner i alderen 15–69 år oppgir at de har eget yrke. Tallene for før-gifte er en god del lavere, og det er her en viss forskjell etter hvorvidt kvinnene har barn eller ikke. Det er flest før-gifte kvinner *med* barn som har eget yrke, 54 prosent, mens 42 prosent av de før-gifte kvinner uten barn har eget yrke. Det er sannsynlig at aldersfaktoren spiller en rolle her, for proporsjonen av før-gifte øker jo med økende alder, og eldre før-gifte kvinners barn vil følgelig være eldre enn de ugifte kvinners barn. Det er også verdt å legge merke til at når det gjelder gifte kvinner, er det en femtedel av dem som *ikke* har barn som har eget yrke, mens

Prosentvis fordeling av kvinner i alderen 15—69 år som har eget yrke, etter sivilstand og etter hvorvidt kvinnen har barn eller ikke.

Tabell 3. Norge 1960. N = 579 649.

Sivilstand	Prosent med eget yrke	
	Med barn	Uten barn
Gift	6.7	19.5
Før gift	54.4	41.8
Ugift	61.8	60.3

Kilde: Som for Tabell 1.

bare en femtededel av gifte kvinner *med* barn har eget yrke.⁶ Mens altså bare 7 prosent av *gifte* kvinner *med* barn har eget yrke, er det hele 62 prosent av de ugifte kvinner *med* barn som har eget yrke. Dette er en viktig forskjell som bør følges noe nærmere.

Prosent kvinner i alderen 15–69 år som har eget yrke, etter sivilstand, alder, og hvorvidt kvinnen har barn eller ikke.

Norge 1960. N = 579 649.

Tabell 4.

Alder	Gift		Før gift		Ugift	
	m. barn	u. barn	m. barn	u. barn	m. barn	u. barn
15–29	6	50	45	84	54	56
30–39	6	40	58	81	64	76
40–49	8	24	66	71	74	73
50–69	6	9	46	37	66	61

Kilde: Som for Tabell 1.

I Tabell 4 er materialet brutt ned på alder. Det første vi ser er at de ugifte mødres sysselsettingsgrad øker fra 54 prosent i aldersgruppen 15–29 år til 74 prosent i aldersgruppen 40–49 år. Det er bare barnløse før-gifte kvinner under 40 år og barnløse ugifte kvinner i alderen 30–39 år som kan oppvise høyere sysselsettingsrater enn de ugifte mødre i alderen 40–49 år. Tendensen er for så vidt den samme både for før-gifte og ugifte kvinner som har barn: prosenten som har eget yrke kulminerer i aldersintervallet 40–49 år. Men de ugifte mødre har hele tiden høyere sysselsettingsrate enn de før-gifte, enslige mødre. Det er også en meget stor forskjell mellom disse enslige mødre sett under ett og gruppen av gifte kvinner som har barn.

SAMMENDRAG

I de første to kapitler diskuterte vi kvinner som føder et barn utenfor ekteskap, i dette og det følgende kapittel er interessen konsentrert om *ugifte mødre*. Denne distinksjon er det verdt å merke seg.

Det offisielle estimat for antallet av ugifte mødre i Norge lå i 1962 på ca. 15 000, og det er dette tall som loven om mors- og enkestønad er basert på. Vår undersøkelse viser at dette estimat må være omkring to og en halv gang for stort, slik at det «sosiale problem» som ugifte mødre antas å utgjøre er sterkt overvurdert, i alle fall tallmessig.

Av en kohort med ikke før-gifte kvinner som et år føder et barn utenfor ekteskap er det beregnet at ett år etter barnets fødsel vil to tredjedeler av disse ikke lenger være ugifte mødre, for så vidt som de enten har giftet seg eller har gitt barnet fra seg. Denne andelen fortsetter å øke, og etter en 8-års periode vil bare en tjuendedel av kvinnene fortsatt tilhøre kategorien ugifte mødre.

Det er 89 prosent av de ugifte mødre som får ett barn (senere barn i ekteskap unntatt), det er 9 prosent av mødrene som får to barn, nesten 2 prosent som får tre barn, og en halv prosent som får fire eller flere barn uten å være gift.

De ugifte mødre har en meget høy yrkesfrekvens sammenlignet ikke bare med andre mødre, men også med alle andre kvinner. De har samme sysselsettingsgrad som andre ugifte kvinner uten barn, hvilket betyr at omkring 60 prosent av mødrene mellom 15 og 69 år er yrkestakere. Det maksimale antall

yrkestakere er 74 prosent for ugifte mødre i aldersgruppen 40–49 år.

Tallene i denne oversikt er basert på en del upublisert statistikk fra folketellingen i 1960.